

невпевненості в собі, емоційного напруження і можуть стати джерелом їхнього психічного неблагополуччя [5].

Усі негативні чинники, про які йшлося, пов'язані з проблемою невротизації дитини, тобто з причинами виникнення та перебігу хвороби. У зв'язку з тим, що саме в дошкільному віці найчастіше зустрічаються діти, які страждають на неврози та інші психічні захворювання, дуже актуальною є проблема психопрофілактики психічного стану здорових дітей-дошкільнят. Безумовно, найкращим профілактичним засобом є добрі стосунки батьків із дітьми, розуміння батьками внутрішнього світу своєї дитини, її проблем та переживань, уміння поставити себе на місце своїх дітей [4].

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексєєнко Т. Ф. Тенденції розвитку і класифікація батьківсько-дитячих стосунків в умовах сучасної сім'ї. *Збірник наукових праць Української Академії державного Управління при Президентові України*. К.: Вид-во УАДУ, 2001. Вип. 1"А". 192 с.
2. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. К.: МАУП, 2001. 96 с.
3. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. К.: Просвіта, 2001. 416 с.
4. Гірняк А.Н. Передумови формування гармонійної міжособистісної взаємодії в молодій сім'ї. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: [Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, ТНЕУ, 5-6 квітня 2019 р.]. Тернопіль: Економічна думка. 2019. Т. 2. С. 133-136.
5. Гірняк А.Н. Соціально-психологічний портрет сучасної неповної сім'ї. *Вітакультурний млин*. 2010. Модуль 11. С. 37-41.

УДК: 159.9

Дубатовк В. С.

*аспірантка першого року навчання,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Розвиток лідерських якостей учнів старшої школи в Україні надає молоді можливість брати активну участь у ефективному функціонуванні навчально-виховного процесу, залучення до соціальних ініціатив та суспільного життя.

Актуальність дослідження проблеми розвитку лідерських якостей учнів продиктована стрімким зростанням попиту на молодіжне лідерство в умовах воєнного стану. Оскільки саме учні з розвиненими лідерськими якостями здатні об'єднати групи та утримувати зв'язок між їх членами. Адже в умовах воєнного стану, учні знаходяться у різних куточках країни та світу, на окупованих територіях, а зв'язок і комунікація між ними є значущими. Таким чином молодь має змогу зробити свій внесок у відновлення стабільного українського суспільства. Зауважимо, що саме школа повинна створювати відповідні умови для прояву молоді.

Шкільне освітнє середовище, як інститут соціалізації особистості та має сприяти розвитку лідерських якостей молоді. За час навчання у школі учні не лише набувають базових знань, а й засвоюють нові соціальні ролі, моральні норми та цінності, формуються нові інтереси. Ці якості розвиваються на фоні правильного функціонування шкільного освітнього середовища [2, 97].

Зміни, що відбуваються в сучасному світі щодня, ставлять нові вимоги до лідера. Лідер – це особистість, яка має розвинуті комунікативні вміння, своїми діями інтегрує та цілеспрямовує групу, здатна виконувати основну роль в організації спільної діяльності та регулюванні стосунків у групі; лідерство – це соціально-психологічний феномен внутрішнього розвитку групи, який характеризує відносини домінування і підпорядкування у групі результатом дії об'єктивних і суб'єктивних факторів, система соціального-психологічних явищ, пов'язаних з виходом людини в лідери та її поведінкою у ролі лідера [4].

На нашу думку, найбільш розширеною та змістовною є класифікація лідерських якостей, яку пропонує український дослідник Н. Семченко:

1) інтелектуально-креативні (швидкість, гнучкість, аналітичність, критичність, продуктивність, точність, послідовність, ерудованість, компетентність);

2) морально-вольові (соціальна відповідальність, порядність, чесність, оптимізм, альтруїзм, принциповість, сумлінність, самокритичність, дисциплінованість, честоловність, упевненість у собі та своїх силах, мужність, рішучість, наполегливість);

3) організаторсько-ділові (цілеспрямованість, переконливість, організованість, діловитість, активність, енергійність, заповзятливість, дієвість, об'єктивність, справедливість, доброзичливість);

4) емоційно-комунікативні (товариськість, комунікабельність, спостережливість, емпатичність, експресивність, ініціативність, репрезентативність) [1, 12].

Сформованість та розвиток перелічених якостей є дуже важливим у процесі розвитку особистості та досягнення нею поставлених життєвих цілей та спроможності об'єднувати інших людей для досягнення поставлених цілей.

Молодіжне лідерство є важливим компонентом розвитку освіти та суспільства, тому у сучасних обставинах одним із ключовим завдань для шкільного колективу та школи, як організації, метою якої є створення навчально-розвивального середовища для соціально-орієнтованої та гармонійно розвиненої особистості, має бути розвиток лідерського потенціалу учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарчук О. Психологічні особливості орієнтації учнів підліткового віку на лідерство залежно від типу закладу загальної середньої освіти. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 2020, № 4 (21) С.7-17.
2. Доценко О. Освітнє середовище як умова формування компетентностей школярів. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія «Педагогічні науки»*, 2013. № 123(2). С. 96 – 99.
3. Ціннісні орієнтири сучасної української школи. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentation-Roman-Stesichin.pdf>
4. The journal of business, economics, sustainability, leadership and innovation. URL: <https://www.cuw.edu/academics/schools/business/besli-journal.html>

УДК: 159.9

Короцінська Ю.А.

*аспірантка кафедри психології та соціальної роботи,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Паламарчук О.М.

*д. психол. н, професор,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ЗАСОБИ ПІДВИЩЕННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ЮНАКІВ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД: ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ ГРУП ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ

Війна в Україні здійснила переворот в усіх сферах життя держави. Значних змін зараз зазнає також психологія, трансформуючись зі сфери досліджень соціальних та особистісних явищ у сферу екстреної допомоги в кризових